

مفهوم بحران:

تعریف لغوی: «بحران» لفظی یونانی و معرب است و معادل واژه **crisis** در انگلیسی است که ریشه یونانی آن **krisis** به معنای نقطه عطف در بیماری است. در فرهنگ چینی واژه بحران معادل فرصت خطرناک است؛ یعنی ترکیبی از تهدید و فرصت. واژه بحران به یک تغییر و تحول ناگهانی اشاره دارد که از قبل پیش‌بینی نمی‌شده است.

تعریف اصطلاحی: به نظر می‌رسد تعریف چینی‌ها از بحران به عنوان یک فرصت و تهدید منطقی‌تر است. این تعریف به ما کمک می‌کند که از نظر مدیریتی (تصمیم‌سازی) به بحران نگرسته و به دور از مناقشات مفهومی و کلامی، هر بحران را به عنوان یک عرصه تدبیر و تصمیم (ترکیبی از تهدیدات و فرصت‌ها) مورد مطالعه قرار دهیم. بحران یک تحول منفی نیست بلکه می‌تواند پله صعود و پیشرفت باشد. اگر بحران را به این‌گونه معنا کنیم رویکردی هم که نسبت به بحران اتخاذ خواهیم کرد رویکردی فعال و ایجابی خواهد بود و صرفاً نگاهی منفعل و سلبی نخواهیم داشت.

چه وضعیتی را بحرانی بدانیم؟

در علوم مختلف وضعیت‌های متفاوتی **تعبیر به بحران** شده‌اند. به عنوان مثال؛

- **در روابط بین‌الملل:** دل مشغولی‌های بروز جنگ بین کشورها؛ جانشین جنگ یا ماجراهای خطرناکی که مقدمه جنگ‌اند.
- **در سیاست:** نا آرامی‌ها و بی‌ثباتی‌های سیاسی.
- **در مدیریت:** ورشکستگی و فرو پاشی شرکت‌ها و کسب و کارها؛ آخرین مرحله از عمر یک سازمان در حال انحطاط یعنی زمانی که مرگ آن قریب‌الوقوع می‌نماید.
- **در مهندسی و تخصص‌های فنی:** خسارت‌ها و خرابی‌های ناشی از بلایای طبیعی یا سوانح صنعتی.
- **در اقتصاد:** تلاطم و نوسانات شدید بازارهای پولی و مالی؛ مرحله‌ای طبیعی از چرخه کسب و کار که دوره هایش را براساس قوانین و پوشش‌های خود سپری می‌کند.
- **در روانشناسی:** نابسامانی‌های روحی بیماران.
- **در تاریخ:** تغییراتی که با حالتی دهشتبار، شتابی ناگهانی در مسیر تاریخ ایجاد می‌کند؛ تغییری بسیار سریع در محدوده‌ای اندک از زمان
- **در پزشکی:** مرز بین مرگ و زندگی؛ وضعیتی که نشان می‌دهد بیمار به سلامت می‌رسد یا به مرگ منتهی می‌شود.

بنابراین ؛ بحران وضعیتی گذرا است که به دلیل وجود برخی تهدیدات، یک سیستم از حالت تعادل خارج می شود به گونه ای که برگشتن به حالت تعادل با دشواری و هزینه زیادی همراه باشد.

در نتیجه در صنعت آب وضعیتی بحرانی است که؛ به دلیل وجود تهدیداتی نسبت بین تولید ، تأمین ، توزیع یا مصرف آب از حالت تعادل خارج شود. این تهدیدات می تواند منشأ طبیعی داشته باشد مثل سیل، زلزله، خشکسالی و... و یا منشأ غیر طبیعی مانند؛ (هدر رفت بالای آب ناشی از فرسودگی شبکه و ... ، تجهیزات نامناسب یا ناکافی برای مدیریت بحران، مسائل مدیریتی ، فنی ، بهره برداری و مالی ، مصرف بالای شهروندان و ...

به بیان دیگر می توان گفت هر کدام از حالات زیر می تواند بحران در صنعت آب را در پی داشته باشد ؛

- آب با کیفیت مناسب به مقدار نیاز در اختیار نیست (نبود آب سطحی ، آب زیرزمینی شور، افت سفره و ...)
- توان تولید یا استحصال آب کافی نیست (پمپ نامناسب، مشکل برق، نداشتن تأسیسات رزرو، مشکلات مالی و ...)
- توان تأمین یا ذخیره آب کافی نیست (مخزن ناکافی، نداشتن تجهیزات قطع جریان اضطراری، مشکلات بهره برداری و ...)
- توان توزیع آب به مقدار نیاز وجود ندارد (عدم زون بندی شبکه، هدررفت بالا، مشکلات فنی مثل قطر و فشار شبکه و ...)
- میزان مصرف بیش از تولید است (تجهیزات آب بر، عدم رعایت شهروندان، قیمت پایین آب و ...)

وضعیت بحرانی با وضعیت اضطراری چه تفاوتی دارد؟

بروز هر بحران چندین مرحله دارد. اگر برای هر بحران یک چرخه عمر در نظر بگیریم وضعیت اضطراری یکی از مراحل آن است که پس از ظهور و بروز بحران و قبل از بهبود و شرایط عادی است بنابراین اضطرار یکی از مراحل بحران است که وضع بسیار وخیم است و نمی توان به سرعت از بحران به حالت عادی برگشت و به ناچار باید زیانها و ضررهای بحران را محدود ساخت. در برخی موارد نیز هر دو به یک معنا به کار می روند. یعنی مراد از وضعیت اضطراری همان وضعیت بحرانی است و برعکس.

ادامه دارد ...

دفتر مدیریت بحران و پدافند غ آبیای خراسان جنوبی